

UZZIŅAI

Latvijas Lauksaimniecības datu centra reģistrā, kur re-dzams, cik kurā pagastā kādus lauksaimniecības dzīvniekus audzē, tītaru, vistu, pīļu un zosu atsevišķi nav. Ir vienkārši mājputni. Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Cēsu konsultāciju biroja vadītāja pienākumu izpildītāja, lauku attīstības konsultante Dace Kalniņa atzīst, ka Latvijā tītarus rūpnieciski neaudzē.

“Tītarus audzē pašpatēriņam piemājas saimniecību līmenī,” saka konsultante un min gal-

venos iemeslus: nav pieprasījuma un arī trūkst ekspertu, zootehniķu, veterinārārstu, kuriem būtu zināšanas šo putnu audzēšanā.

“Būtiskākais šķērslis ir realizācija. Līdz šim pieprasījums pēc tītara gaļas bijis mazs. Kāds piemājas saimniecībā izaudzē, kādu putnu pārdod, tā pašizmaksa ir augsta. Lielās fermās, protams, izmaksas ir citas, bet ir vajadzīga liela uzdrošināšanās, lai sāktu darboties jaunā nozarē. Kad būs pirmie veiksmes stāsti, gan jau radīsies arī sekotāji,” viedokli pauž Dace Kalniņa.

Straupes pagasta “Lejas Kuķēnos” kūti saimnieku sagaida tītaru kļūdas. Putni ziņkārīgi steidz skatīties, kas atnācis, un stāsta savu stāstāmo.

Nav, kam prasīt padomu

SIA “Straupes tītars” otro gadu pievērsies šai putnkopības nozarei. Saimnieks Jānis Kārklīšs atzīst, ka vēl aizvien strādā testa režīmā, jo ļoti daudz jāmacās. “Sākums nebija viegls. Atvedām pirmos cāļus, pieļāvām kļūdas, ne visi izauga,” stāsta straupietis un piebilst, ka Latvijā tītaru audzēšana nav populāra, nav, kam paprasīt padomu. Vienīgā lielākā saimniecība ir Sējas pagastā, bet tā ir bioloģiski sertificēta.

Patlaban “Lejas Kuķēnos” kūti ir apmēram trīssimt dažāda vecuma tītaru. “Dienu vecus cāļus pārku Polijā, tie jau ir vakcināti. Mazos viegli atvest. Šonedēļ atkal braukšu pakal, lai aug jaunie. Gadā vajadzētu izaudzēt četras partijas, ap 1500 putnu,” atklāj saimnieks.

Svarīga barība un miers

Mītnē katra vecuma putniem nodrošināti piemēroti apstākļi. Sevišķi svarīgi, lai mazajiem bū-

tu silti. Kad jau paaugas, aukstums tītariem nekaitē, galvenais, lai kūts sausa. Ierīkotas automātiskās barotavas, putni noteiktā laikā saņem barību. “Katram vecumam vajadzīga sava barība, cits proteīnu daudzums. Barības pamatā ir kvieši, mieži, zirņi. Svarīgas ir barības piedevas, lai putni augtu spēcīgi,” stāsta J. Kārklīšs un piebilst: “Ja apstākļi labi, putni ar nepieciešamo nodrošināti, tie ir mierīgi. Četru mēnešu vecumā jau tos var realizēt, bet astoņos mēnešos izaug 20 līdz 25 kilogramus smagi. Pieprasītākie ir astoņus, desmit kilogramus smagi.”

Graudus putniem izaudzē pašu saimniecībā. Lai tītars kļūtu smagāks par kilogramu, tas apēd četrus kilogramus barības. SIA “Straupes tītars” putni to svaru, ko sasniedz fermās citur pasaulē, tie iegūst par mēnesi lēnāk. J. Kārklīšs uzsver, ka sasniegt pasaules rādītājus arī nav mērķis.

Pircēju netrūkst

Kad pirmie tītari bija izauguši, to gaļu piedāvāja draugiem, vērtējums bija ļoti pozitīvs. Taču, lai varētu tirgot, atbilstoši prasībām putni jākauj sertificētā kautuvē. SIA “Straupes tītars” iekārtoja savu kautuvi, tā ir saņēmusi atzīšanu, sertificēta, tajā pārdošanai drīkst kaut arī vistas, pīles, zosis.

“Līdz šim viss darīts par pašu naudu, tāpēc nenotiek ātri. Vispirms kautuve saņēma pagaidu atzīšanu, ļāva iestrādāties, tad inspektori skatījās kaušanu, vai viss tiek darīts pareizi, kā sadalām gaļu,” pastāsta J. Kārklīšs.

Straupē audzē baltos platkrūšu tītarus

■AUG STRAUPĒ. Straupietis Jānis Kārklīšs ir viens no retajiem Latvijā, kurš audzē vairākus simtus tītaru.

Foto: MARTA MARTINSONE - KAŠA

Par pieprasījumu uzņēmējs sūdzēties nevar. “Tīturu gaļu kļūst aizvien iecienītāka. Un Latvijā audzēta ir Latvijā audzēta, to novērtē. Interesējas arī veikalos tīkli, bet vēl nav, ko piedāvāt. Cik nokauj, tik uzreiz arī pārdodam,” stāsta tītaru audzētājs.

“Gaļu vedu pircējiem lielākoties uz Rīgu, bet braucu arī uz Valmieru, Cēsīm, Siguldu. Tagad ir cepešu laiks, lielāks pieprasījums ir pēc visa putna, bet ir klienti, kas vēlas filejas,” stāsta Jānis. Klienti labprāt pirktu arī malto gaļu, citus tītara gaļas produktus. Pagaidām tādas iespējas nav. “Nākotnē domājam par mājražošanu. No mūsu audzēto tītaru gaļas mājražotāja izgatavoja baltās desiņas, sardetes, pelmeņus. Ļoti garšīgi. Tiem, kuri grib malto gaļu, piedāvājam gabaliņos sagrieztu gaļu, jāmaļ pašiem,” nākotnes ieceres atklāj tītaru audzē-

tājs un piebilst, ka vasarā varētu būt arī tītara gaļas šašliks.

Izvēli nenozēlo

Par uzņēmuma nosaukumu ilgi netika domāts. Straupes vārds Latvijā zināms, pircēji ar to pazīstami. “Kad atvedu pirmos tītarus, nedomāju, ka daudz vairāk laika un pūļu aizņems citi darbi, ne paši putni,” bilst straupietis un atzīst, ka dokumentācijas ir diezgan daudz. Tagad uzņēmumam ir savs logo, feisbuka lapa. Tas dzīvesbiedres Gintas ziņā, tāpat kā sadarbība ar klientiem.

Lai arī ne viss notiek tik ātri, kā gribētos, nākas pārvarēt dažādus šķēršļus, nozares izvēli Jānis Kārklīšs nenozēlo. Agrāk viņš audzēja gaļas lopus. “Naudas aprīte ir ļoti lēna. Ar putniem citādi, ja cikls nepārtraukts, tad nauda

apgrozās visu gadu. BIG-6 šķirnes jeb baltie platkrūšu tītari tiek audzēti visur pasaulē. Tītarus nav viegli izaudzēt un arī nav lēti. Tā kā graudaugu cenas palielinājušās, arī jebkura gaļa kļūst dārgāka,” saka straupietis.

Iecerēts paplašināt ne tikai kūti, arī pastaigu laukumu. Vasarā tītari brīvi staigā ārā, ēd zāli. Kaut apkārt meži, lapsas un vanagi tuvumā nav manīti, iespējams, atbaida lielais bars un troksnis. Domājot par tālāko attīstību, tiek apsvērts piesaistīt Eiropas Savienības finansējumu. “Vispirms jāiestrādājas, jādabū apgrozījums, tad varēs startēt projektu konkursā. Rutīnā ieiet nevar, katru dienu ir kas jauns,” saka SIA “Straupes tītars” saimnieks Jānis Kārklīšs. □

Nozare ir nākotne

otru gadu. Mēs tirgojam nevecākus par septiņiem mēnešiem,” stāsta uzņēmējs Rinalds Bukšs un atceras, kā tītarus reģistrējis Lauksaimniecības datu centrā. “Tītaru reģistrā nav. Manā saimniecībā reģistrētas piecas liellopu vienības. Simts tītaru ir viena vienība jeb liellops. Tas tiešām bija pārsteigums,” pastāsta R. Bukšs.

Uzsākot tītaru audzēšanu, viņš meklēja speciālistus, izbraukāja Latgali, kur padomju laikā audzēja šos putnus, bet tādu vairs nav. Atrada audzētājus Austrijā, Vācijā, mācījās, arī tagad problēmu situācijās viņiem prasa padomu. “Mēs daudz ko nezinājām, pieļāvām kļūdas,” atzīst R.

Bukšs. Mazos tītārēnus saimniecība ved lielākoties no Austrijas, arī Vācijas. Tā kā “Zvirgzdkalni RB” ir bioloģiskā saimniecība, bet Baltijā nav piemērotas barības, arī tā tiek ievesta. “Kāda būs barība, tādi izaugs putni. Lielākajiem tītariem paši kombinējam barību,” bilst putnkopis. Ik pēc diviem mēnešiem tiek atvesti cāļi, lai patērētājiem piegādes varētu nodrošināt nepārtraukti.

To, ka tītara gaļa ir veselīga, zina daudzi. “Pagaršojot vietējo tītaru gaļu, tās kvalitāte tiek novērtēta. Pieprasījums aug,” stāsta R. Bukšs. Viņš arī popularizē tītara gaļu. Regulāri brauc uz tirdziņiem Rīgā, Straupes lauku labumu tirdziņu un stāsta, kā audzē

tītarus, kā gaļu pagatavot. “Pats tirgoju, varu atbildēt uz visiem jautājumiem, tas pircējiem ir svarīgi,” uzsver tītaru audzētājs un piebilst, ka pats aizvien vēl daudz macās.

“Zvirgzdkalni RB” ir sava kautuve un mājražošanas cehs, kur tiek gatavota bioloģiski audzēto tītaru aknu pastēte, aukstā gaļa, pelmeņi.

“Ja būtu jāsāk vēlreiz no jauna un ar tām zināšanām, kas bija, noteikti vairāk padomātu. Tītarus izaudzēt nav viegli. Tagad tikai jāturpina, ieguldīts visas ģimenes vairāku gadu darbs. Nav viegli strādāt šajā nozarē, bet tai ir perspektīva,” saka Rinalds Bukšs. □

Sējas novada uzņēmums “Zvirgzdkalni RB” ir Latvijā lielākais tītaru audzētājs. Saimniecībā ir ap tūkstoš balto platkrūšu tītaru jeb Big-6. Tāds apjoms sasniegts četros gados.

“Latvijā nevarēja nopirkt kārtīgu tītaru gaļu. Tie tītari, kurus izaudzē lauku sētā, nav ikdienas ēdienam. Jau pēc deviņiem mēnešiem tiem gaļa kļūst šķiedraina, bet, lai sasniegtu pieklājīgu svaru, putni tiek audzēti pat pus-

Lappusi sagatavojuši SARMĪTE FELDMANE

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra